

لوغەت نامەى ئەحمەدى

وینەدار

دانراوى:

شىخ مەعروفى نۆدى
خوای لى رازى بى

راست كىرەنەو و وینەدار كىرنى
بە تىكۆشانى
عبدالرحىمى مەحمۇدى

مىنتىدى اقرا الثقافى

www.iqra-ahlamontada.com

بۆدابه زاندىنى جۆرمها كۆتیب: سەردانى: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەرەي دانلود كۆتایهای مختلف مراجعه: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

لوغەت نامەى ئەحمەدى

وینەدار

دانراوى:

شىخ مەرۇوفى نۇدى

خوای لی رازی بی

راست کردنه وه وینەدار کردنی

به تیکۆشانی

عبدالرحیمی مەحمودی

نودی، معروف.	
لوغەت نامە ی ئەحمەدی وینەدار / دانراوی معروفی نودی: راست کردنهوه	
وینەدار کردنی به تیکوشانی عبدالرحیمی مهحمودی . - سنندج: انتشارات	
کردستان. ۱۳۷۹	
۵۱ ص. مصور.	
۱۰۰۰۰	
فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیپا.	
چاپ دوم.	
۱. زبان عربی -- واژه‌نامه‌ها -- کردی. الف. محموی، عبدالرحیم، ۱۳۳۴ - ب.	
عنوان.	
۴۹۲ / ۷۳ ک	PJ ۶۶۴۵/ک ۴۹ن
۱۳۷۹	
کتابخانه ملی ایران	۴۰۳۵ - ۷۹ م

انتشارات کردستان

سنة - پاساژی عیبرزهتی - تەله‌فون - ۲۲۶۵۳۸۲

لوغەت نامە ی ئەحمەدی

✓ ناوی کتێب (نام کتاب):	لوغەت نامە ی ئەحمەدی
✓ دانراوی (تألیف):	شیخ معروف نودهی
✓ کەڕەتی چاپ (نوبت چاپ):	نۆیەم (نهم): ۱۳۹۱
✓ ژمارە ی چاپ کراو (تیرواژ):	۵۰۰۰ (هەزرگ) جلد
✓ ژمارە ی لاپەرەو تەواوە (تعداد صفحه و قطع):	۷۲ صفحە ی رقعی
✓ بلاوکەرەو (ناشر):	بلاوکردنهوه ی کوردستان (انتشارات کردستان)

نۆخی:	شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۶۵۴۶ - ۶۶ - ۰
۳۰۰۰ تەمەنە	ISBN: 978 - 964 - 6546 - 66 - 0

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

<p>بنام خدای حسی لا یموت الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَىٰ مَا وَهَبَ صلوات و سلام بی حد و حساب و بعد بدان چنین میگوید: قَدْ خَفَّ اللَّهُ بِأَطْلَافِهِ در این رساله به کردی زبان تا که فرزندم احمد بی تعب لِهَذَا «نا و م نا» احمدیه بدو باب کتاب می شود کمال زیر هر اسمی می کنم تحریر در باب افعال میان همه زیر هر فعلی می کنم تفریر رَبُّ وَلِيْلَتْنِي وَخَذَيْتَنِي</p>	<p>پروردگار مُلک و ملکوت هَذَا نَا إِلَىٰ لِسَانِ الْعَرَبِ بر محمد باد هم و آل و اصحاب معروف بن مصطفی بن احمد وَ أَبَوَيْهِ كَأَسْلَابِهِ کنم زبان عرب را بیان شود دانای لغات عرب وَاللَّهُ أَزْجُو إِضْلَاحِ النَّبِيِّ یک باب اسماء یک باب افعال جمعش یک بود یا دو یا کثیر فعل ماضی را کنم ترجمه مضارع و مصدر کم بی یا کثیر وَأَنْفَعُ بِهَا الطَّالِبَ الْمُتَبَدِّي</p>
--	--

الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي تَرْجَمَةِ الْأَسْمَاءِ

به شی یه که م له وه رگیرانی ناوه کان دا

(رَأْس): سهره. (عَيْن): چاوه

(بَدَن): قَالِب^(۱) (إِسْم): ناوه

(أَنْف): لووتسه (خَاجِب): برو

(فَخِذ): رانسه. (رُكْبَة): ئه ژنو

(جَنَبَيْنِ وَجَبْهَة): ته ویله

(مَكْرُو كَيْدُو حِيلَة): فیله

(ظَهْر): پشسته. (كَتِف): شانه

(شَفَقَة): لیوه^(۲) (سِن): ددانه

(بَطْن): سکه. (صَدْر): سینگه^(۳)

(عَكُوب): کهنگر^(۴) (تَفْخَاع): پوونگه

۲- لچ، شفتین: دوو لیو

۱- نه دمام، لاشه

۳- سینه

۴- گیاهی که دیرکاو یه له سهره تایی بهاردا سهوز شه بی، بهر له وه دیرک بکا به کالی و به کولای مه خوریت دیرکه که یشی نه که نن بو ئازهل و حه یوان.

(سَاعِد): باسکه ^(۱) (عَضْد): قَوْلَه ^(۲)

(قَرْنَاء): شاخدار. (جَمَاء) كَوْلَه ^(۳)

(مَتِين): قایم ^(۴) (مَثَن): پشته

(لَبَن): شیر. (لَبَن): خسته ^(۵)

(شَفَر): موه. (قُطْن): لۆكه

(عَدَس): نيسكه (حِصَص): نۆكه

(ظِفَر): نینۆك ^(۶) (مِسْحَاة): بيله

(صُافِي): سافه ^(۷) (كَدِر) لَيْلَه

(شَارِب): سَمِيل. (لِحِيَة): ریشه

(جَزَح): برینه. (وَجَع) ئیشه

(بَاع و ذِرَاع و يَد): دهسته

(سَرِيع): چه سپان ^(۸) (بَطِيء): سسته

(نَاصِيَة): چیه؟ پیشی سهره ^(۹)

(إِبِل): وشتر. (جِمَار): كه ره

۱- نیوان مه چه ك و نه نیشك. ۲- نیوان نه نیشك و شان

۳- بی شاخ ۴- مه حكه م، پته و

۵- خشتی كال، آجر: به خشتيك نه لاین سور کرایته وه

۶- ناخوون ۷- تاوی روشن

۸- توند پره و. ۹- به سه ری ئینسان

(أَضْبَع): نهنگوشت^(۱) (قَدَم پئی‌یه
 (ذَكَر): نیتیره. (أُنْثَى) می‌یه
 (رِجْل): پئی‌یه. (كوع): جوموزگه^(۲)
 (ذئب و سید و سِرْخان): گورگه
 (أُذُن): گوی‌یه. (مِرْفَق)، نه‌نیشکه
 (دِپک): که‌له‌شیره. (دُجَاج): مریشکه
 (وَجْه): روه. (كَاهِل): نیوشانه
 (لَحْم): گوشته. (عَظْم): ئیسقانه
 (إِنِط): بن‌ه‌نگل^(۳) (جَنْب): ته‌نشته
 (قَاع): جینگه‌ی نه‌رمان و ده‌شته
 (رِیَـة): سی‌یه. (أَمْغَاء) ریخ‌وله‌یه
 (تَجَل و وَلَد): چی؟ رۆله‌یه^(۴)
 (صُلْب): پشته (مِنْکَب): شانه
 (نَضْل): سهره‌رم ه‌م په‌یکانه^(۵)

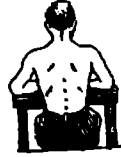

۱- نه‌نگوس، په‌نجه، قامک.

۲- مه‌چه‌ک

۳- بن‌باخه‌ل.

۴- مندال

۵- سهره‌رم: یانی سهره‌نیزه، په‌یکان: تیر.

				
حاجب	أنف	بدن	عين	رأس
				
كف	ظهر	جبين جبهة	ركبة	فيخذ
				
نعتا	صدر	بطن	سن	شفة
				
جنا	قرناؤ	عضد	ساعد	لبن

				
حمص	عذس	قطن	شعر	
				
(باع، زراع، ريد)	لحية	شارب	مسحاة	ظفر
				
ذكر	قدم	اصبع	حمار	ايل
				
أذن	(ذئب و سيد و سرحان)	كوع	رجل	انثى

(رَكِيَّة): چيه؟ ئىسمى بىرە^(۱)
(هَضْر، هَيْضَر، هَيْضَار): شىرە
(نَضْل): ھەم ئىسمى شمشىرە^(۲)
(وَجَنَّة): كۈلمە. (نَبْلَة): تىرە
(عَقَب): پاۋزە. (عِرْق): رەگە
(عَصَب) پەيە^(۳) (كِرْش): ورگە^(۴)
(حَلَق، حَلْقُوم، بَلْعُوم): گەرو
(حُوت): ماسىيە (عَلَق): زەرو
(كَغَب): قاپە. (لُثَّة) پووكە
(عَرُوس): زاوايە، ھەم بووكە
(وَكْرُو عُش): ئىسمى ھىلانە
(أَسَد): شىرە. (عَرِين): لائە^(۵)
(كُلِيَّة): چيه؟ گورچە ويلە
(لَخِينَن): چيه؟ دوشە ويلە^(۶)

۱- بىرى ئلو (چاھ آب)

۲- يانى ھەر ۋە كۈچۈن نَضْل: بەسەرە نىزە ۋە تىر ئەلەن ھەروەھا ناۋە بۆ

شمشىرىش ۳- پەي: ۋورەدە رەگى سېي لەئەندامدا

۴- كِرْش: ئەشەقەمەي جەيۋان ھەلانەي ۋرچ ۋ گورگ.

۵- ھەو دوو ئىسقانە كەدەدەنى خوارو ژوۋورى لەسەر ئەروى.

(کَف) : له پی ده سته. (خَد) کولمه
 (اَنَحَلَ) : چاوه رښی بی سورمه
 (طَلَعَتْ) ، (مُحَيَّا) : روخساره
 (نَهْر) : روبار^(۱) (شَطْ) : که ناره^(۲)
 (عُنُق) : نه ستو^(۳) (عَارِض) : روه
 (بَيْضَة) : هیلکه. (قَرْخ) : بیتچوه^(۴)
 (ذَنْب) : کلکه. (عَرْف) : یاله
 (جُنَاح) : گوناح. (جَنَاح) : باله
 (عَرْفَة) : لویچه^(۵) (مُدّ) ، مسته^(۶)
 (زِرَاع) : گهزه. (شَبِیر) : بسته^(۷)
 (کَبِد) : جدرگه. (طَخَال) : سپله
 (قَلْب و فَوَاد و ضَمِير) : دله
 (دُفْن) : روڼه. (شَخْم) : پیوه^(۸)
 (تُرَاب) : گله (رَمَل) : لینه^(۹)

۱- چه م، پړخانه. ۲- که ناری دریا.

۳- گهرده ن

۴- فرخ: بچکې پله ورو بالنده که تازه له هیلکه هاتیته دهره وه.

۵- لامشت ۶- مشت (۷۵۰ گره م)

۷- بونگوس ۸- پی، چه وری چه یوان.

۹- لم

(رِبْق و بُصَاق و رُضَاب) : تَفَه
 (زَبَد) : كَهَرَه. (زَبَد) : كَهَفَه
 (لِسَان) : زَوِيَان. (قَم) : دَهَمَه
 (نُخَامَة) : ئِيسْمِي بِه لَغَمَه
 (شَاب) : جَوَانَه. (هَرِم) : پِيرَه
 (قَوْس) : كَهَوَانَه. (سَهْم) : تِيرَه
 (مُخَاط) : چَلَمَه. (لُغَاب) : لِيَكَه
 (لُقْمَة) : پاروو^(۱) (لُبْنَة) : تِيَكَه
 (أَخْمَص) : پاژَنَه. (هَامَة) : سَدَرَه
 (إمَش) : بِسَرُو (تَعَال) : وَهَرَه
 (تَغَر) : دَدَانِي پِيَشِينَه
 (بُغْضُ و ضِغْنُ و شَخْنَاء) : قِينَه
 (قَوَام) : قَهَدَه. (سُرَّة) : نَاوَكَه
 (أُم) : ئِيسْمِي دَايَكَه. (أَب) : بَاوَكَه
 (رَقَبَة) : عَهَبَدُو هَم گَه رَدَدَنَه
 (حَيَاة) : ژِيَانَه. (مَوْت) : مَرَدَنَه

۱- پاروو: هُو ته ندازه خوارده مه ني به كه يه ك جار قوت بدرن تيكه له پاروو گه وره تره.

(عِذَار): زولفه. (ساق) چی؟ ساقه
 (دَقَن): چه ناکه (فَخ): فاقه
 (صَلَاة): نویره. (أَذَان): بانگه
 (سَنَة): ساله. (شَهْر): مانگه
 (نَهَار): روزه. (لَيْل): شهوه
 (نَوْم): نووستنه (رُؤْيَا): خهوه^(۱)
 (نَجْم و کَوْکَب): نه ستیرهیه
 (رَغِيف): چیه؟ کولیرهیه
 (شَمْس): روزه. (قَمَر): مانگه
 (دِرْهَم): درهم^(۲) (دَانِق): دانگه
 (أُرْز): برنج. (شَلْب): جه لتوکه
 (ثَقِيل): گران. (خَفِيف): سووکه
 (حَب): دانه یه. (قُمح و حِنْطَة): گهنم
 (صَقِيع): سینه خوار^(۳) (نَدَا): شهونم

۱- نَوْم یانی: خهوتن. رُؤْيَا یانی: خهوینین

۲- پاره ی قه دیم، زیو

۳- شتیکی سپه وه کو به فر له پاییزدا که هوا سارد نه کات به شهوا نه که وپته سهر زهوی. که می ههوا گهرمی کرد نامینی، له زمانی هه ورا میدا پی ته لین ئالشته.

				
عظم	وجه	دجاج	ديك	مرفق
				
نصل	(تجمل، ولد)	امعاء	رئة	ابط
				
عرق	عقب	نبلة	وجه	(فيضر، فيضر، فيصار)
				
علق	حوت		نصل	عصب

				
أَسَد	(وَكْر، عَشْر)	عَرُوس	لَه	كَعْب
				
اَكْحَد	خَد	كَف	كَلِيَة	عَرِين
				
عَرَف	فَنَب	فَرَح	بِيضَة	عَنَق
				
قَوْس	قَم	(قَلْب، فَوَاد، نَمِير)	طَحَال	جَنَاح

(مَرَاوَة): ئىسمى زراوه^(۱)
 (عَصْفِ مَأْكُول): كای خوراوه
 (جَمُوز): گوئزه. ئۆز: چوالديه^(۲)
 (مُخُول): طيفلى يەك سالدیه
 (بُزاق): تغه. (خِرْس): خرىیه
 (دِرْع و ذَرْد): چى؟ زرىیه
 (أَغْمَى): كسپره. (أَصَم): كهره
 (مَعَز): بىزنه. (تَفْجَة): مهره
 (ذَهَب): زىره. (فِضَّة): زىوه
 (جَبَل): كپوه. (وَادِي): شيوه
 (تَيْس): تگه يه. (كَنْش): بهرانه
 (صَغَب): سهخته. (سَهْل): ئاسانه
 (أَبْيَض): سېي. أَشْوَد: ره شه
 (أَزْرَق): شىينه^(۳) (نَصِيب): به شه
 (أَضْفَر): زهرده. (أَخْمَر): سووره
 (قَرِيب): نزيك. (بَعِيد): دووره

۱- تالە، كېسە يەككى سەوزە ئاويكى تالى تياپە لكاوۋە بە جگەرى گيان لە بهرانه وە.

۲- كەو، رەنگى ئاسمانى

۳- ددانى كاكيە

(أَخْوَى) : ره شه^(۱) (أَخْضَر) : سه وزه
 (خَالِك) : ره شه^(۲) (طُخْلَب) : قه وزه
 (شَجَر) : دره خت. (حَجَر) : به رده
 (دَوَاء) : ده رمان. (دَاء) : ده رده
 (خُفّ) چی؟ مه سحه^(۳) (مِدَاس) : سوله^(۴)
 (غَامِر) : ئاوا. (غَامِر) : چوله
 (شَاة) : بز و مده ره (جَذَع) : شه که
 (شَك و رَيْب و مِيزِيَة) : شه که
 (نَغل و خِذَاء) : ئیسمی که وشه
 بَلَلَى (بَنَفْسَج) : وه نه وشه
 (نَزْجِس) : نیرگسه. (أَدِم) : چه رمه^(۵)
 (زَهْرَة) : گلؤک^(۶) (حَيَاء) : شه رمه
 (عُشْب) : گیایه. (حَشِيش) : پو وشه
 (حَيَّة) : ماره. (فَارَة) : مو وشه

-
- ۱- ره شیکي مه یله و سه وزه
 ۲- ته و او ره ش
 ۳- خُف: جوره که وشیکه له چهرم دروست کراوه نوپژخوین شه توانی بیکاته
 پئی له باتی شورینی پئی مه سحی بکات بؤ ماوه ی یه ک شه وو پؤژ.
 ۴- سه ر پئی یی.
 ۵- پؤستی گاو چه یوانی دیکه که خوشه کرابی.
 ۶- خونجه ی دره خت و گیاه.

(خَرُوف): بلی: بدرخی نیره
 (خَرُوفَة): می‌یه. (ضِرْغَام) شیره
 (حَمَل): یا شده که؛ یا بدرخه
 (بَسِیع: مُامِدَه. (سِغَر) نرخه
 (طاهر): پاکه. (نَجِس): پیسه
 (حَبْل و رَسَن): چی؟ گورسه
 (طالِح): خراب. (ضالِح): چاکه
 (قَزَوَة): ده ولدت ^(۱) (ثَرَى): خاکه ^(۲)
 (کِبریت): گوگرده. ^(۳) (جَص): گه چه
 (قَمَل): نه سپی ^(۴) (بُرْغُوث): کینچه
 (مِرْزَاة و سَجَنَجَل): ناوینه
 (مِثْل و شِبْه و نَظِير): وینه ^(۵)
 (رَبْوَة و تَلَّة): ته بۆلکده
 (أَسْطُوَانَة): کۆله که ده
 (حَرْب و وَغَى و هَيْجَاء): شهره
 (يَابِس): وشکه. (رَطَب): تهره

۲- گۆز، گلکۆز.

۴- سپی.

۱- سامان و دارایی.

۳- شقارته

دهاولف و هاوتا.

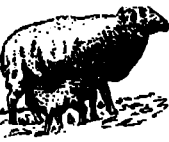

(ذَبَاب): میشه. (نَخل): ههنگه
 (أَفْيُون): ترناکه. ^(۱) (بنج): بهنگه ^(۲)
 (کثیب): چی؟ ته پولکه ی لیوه ^(۳)
 (نُضَار): ئالتون. (أَلَجِن): زیوه
 (عَسَجَد): جسه وهدهره ^(۴)، ههم زیره
 (طَرَس): کاغهزه. (سَطَر): دیره
 (دَیجورو داجی): شهوی تاریکه
 (عَلِیظ): شه ستوره. (دَقِیق): باریکه
 (أَغْوَج): خواره ^(۵) (قَوِیم): راسته
 (رَوْب و زَائِب و خَائِر): ماسته
 (رَدِی): خراب. (جَیْد): چاکه
 (خَبِیْث): پیسه. (نَظِیف): پاکه
 (أَطْرُوش): کهره. (ضَرِیر): کویره
 (عَزْزَان): برسی (شَبْغَان): تییره

۱- شیر به که له گیای خه شخاش ته گیرئ، له دوکتوری دا زور که لکی لی وهه
 ته گیرئ.

۲- گهر دیکه له گه لای (شاهدانه) ته گیرئ، وه ک تووتن ته کریته سه رقیان و
 ته کیشری وه پیشی ته لئین (حشیش). ۳- کوگاوه ته پی لم و ماسه.

۴- زه پروگه وهه وه کو: یاقوت و مرواری
 ۵- لار و زیر، چهوت

				
رقبة	فم	هامة	اخمعـ	سهم
				
(نجم، كوكب)	فنج	ذقن	ساق	عذار
				
لوز	ارز	مرارة	قمر	شمس
				
معز	(درع، زرد)	ضبرس	محول	(قمح حنطة)

				
مداس	شجر	كيش	تيس	نعجة
				
زهر	نوجس	بنفسج	نعل، حذاء	جلع
				
(حبل، وشن)	ضرغام	خروف	فارة	حية
				
اسطوانة	(ربوة وتلة)	برغوث	قمل	كبريت

(بَخْرُو دَأْمَاءَ وَيَمّ) ده‌ریایه
 (أَخْت): ئیمسی خوشک. (أَخ): برایه
 (شَحِيح و لَئِيم و بَخِيل): رژده^(۱)
 (بَشَارَة و بُشْرَى): موژده
 (فُلْک و سَفِينَة): که‌شتیه
 (ذِبْح و ذَبِيحَة): کوشتی‌یه^(۲)
 (سُلَم): په‌یژه^(۳) (سَرِير): ته‌خته
 (جَدّ): بزرگی. (رِزْق): به‌خته
 (جَدّ): هم‌باپیره. (جَدَّة): نه‌نکه
 (ذَقِيق): ئارده. (رَقِيق): ته‌نکه^(۴)
 (رَمَس و قَبْر و جَدَث): گوره
 (عُقَاب): هه‌لۆ. (دُرُاج): پوره^(۵)
 (شَبّ): چی؟ زاخه^(۶) (عَقَص): مازوو^(۷)
 (أَذْهَم): ره‌شه. (أَبْلَق): بازوو^(۸)

۱- مال‌خۆشه‌ویست؛ چروک. ۲- حیوانی ئاماده‌کراپی بۆ سه‌ر برین.

۳- په‌ینجه؛ په‌له‌کان

۴- نه‌رم و ناسک، رقیق القلب یانی: دَل ناسک.

هـ- بآلنده‌یه که توژیک له که‌وگه‌وره‌تره

ع- خۆی‌به‌کی مه‌عه‌ده‌نی‌یه، سپی و ره‌ش و شینی هه‌یه له پزشکی‌دا که‌لکی لێ وه‌رته‌گرن.

(لَبِثٌ وَحَنِدِرٌ ضِرْغَامٌ): شیر
 (بَغْلٌ): شه و هدر. (فَخْلٌ): نیر
 (بِازِي): بازه. (بَاشِقٌ): واشه
 (طِخْنٌ): تارده (رَحِيٌّ): تاشه
 (نَزْرُو يَسِيرٌ، قَلِيلٌ): کده
 (كَثِيرٌ): زوره. (جَمِيعٌ): همه
 (بِسَاطٍ): بهره. (لِحَافٌ): لیه
 (فِرْضَادٌ): توه. (تُقَّاحٌ): سیفه
 (طِپِنٌ وَ وَحَلٌ): بلی: قوره
 (عَنْزٌ): بزنده. (ضَّانٌ): مده
 (حَطَبٌ): هیزم. (خَشَبٌ): داره^(۹)
 (عَفْرَبٌ): دوویشک. (تُغْبَانٌ): ماره
 (لَثْمٌ، قُبْلَةٌ، تَقْبِيلٌ): ماچه
 (حَدِيدٌ): تاسن. (مِجْرَفٌ): پاچه
 (أَضَلٌ): گدوره. (فَزَعٌ): بچووک
 (مَلِكٌ): پاشا. جهمعی (مُلُوكٌ)

۷- بهری دارمازو که بۆکاری چهرم خوش کردن به کاری نه بهن.

۸- خهت خهتی، رهش و سبی.

۹- دارو چنو به تیکرای.

(مِفْعُول): زهنگهن^(۱) (مِنْجَل): داسه
 (جُفْتَة): کیتلانه ههم کاسه^(۲)
 (نُبْغاس و سِنَة): وه نه وه
 (أَشْهَب): سپی. (أَشْمَط): بوزه
 (عَتِيق): کوته. (جَدید): تازه
 (غَنَج و دَلال و دَل): نازه^(۳)
 (هَلال): مانگی یه ک شده یه
 (حَفید و خافِد): نه وه یه^(۴)
 (بَذر): مانگی شوی چاره
 (وَرْدو شَیْم): ئاوی سارده
 (حَمیم و سَخین): ئاوی گهرمه
 (خَشین): زیره. (لَیْن): نه رنه
 (عَم): ئیسمی مامه. (خال): خاله
 (أَكْمَه): کویره. (أَخْرَس): لاله
 (عَمَة): پووره خوشکی باوکه
 (خَالَة): پووره خوشکی دایکه

۱- پاچی دووسه ر.

۲- ههم کیتلانی شمشیر و خنجره وه ههم ده فری گه وره

۳- نازکردن. ۴- کوپه زه، کوپری کوپ.

(ضَئِيف و نَزِيل) چي؟ مَيوانه
 (مَجْتُون و مَقْتُون) ديوانه^(۱)
 (عَام و حَوْل و حِجَّة): ساله
 (أَسْبُوع): هفته. (نَشَب): ماله^(۲)
 (غَنَم): ئيسى بزن و مده
 (يَنْت و اِنَن): كچ و كوره
 (دَلُو و سَجَل و ذَنُوب): دُولچه
 (خَنْزِير): به رازه (دُب): ورچه
 (دِغَامَة و سَارِيَة): ستون
 (قَزَن): شاخه. جهمعى (قُرُون)
 (حُلْبَة): شملی^(۳) (كَمُون): زيره^(۴)
 (بَصَل): پياز. (تُوم): سير
 (عِنَب): ترى. (تِين): ههنجيره
 (قَيْد و سِلْسِلَة): زهنجيره
 (وَالِدَة): دايكه. (وَالِد): بابيه
 (تُوم و رُقُود و كَرِي): خوابه

۱- بئى عقل. شيت ۲- سامان و دارايى

۳- شتيكه بون خوش وه ك زيره ته كريت به سهر كوليره داء وه به سهر پلاودا.

۴- بهرى گيايه كه زهره ته كريت به سهر پلاودا، زيرهى كرمان به ناوبانگه.

				
سریر	سلم	بنج	نحل	ذباب
				
بازی	فلک و سفینه	عفص	دراج	عقاب
				
عقرب	عنز	تفاح	فرصاد	باشق
				
هلال	منجل	معول	مجرف	ثعبان

				
قرن	دب	خنزیر	(دلو سچل و ذنوب)	بدر
				
عنب	ثوم	بصل	کمون	حلبة
				
ورد	ورق	(نوم، رقود، کرى)	(قيد، سلسله)	تين
				
(ميجسن و جنة)	عقود	ثمر	فجل	سئلجم

(مُجُوع؛ وَسَن، رقاد): خدوه
 (صَرَع) چى؟ فى يه: (كأبوس) شهوه^(۱)
 (ذنب و اِثْم و حَرَج): گوناه
 (لُؤْلُؤُ): دره. (كَلَأ) گياه
 (حُجَّة): بورهان (سُلْطَان): دليل^(۲)
 (مَلِك): پادشا. (ضَاغِر): زهليل
 (رَائِحَة): بوىه. (رِيح): بایه
 (وَرَق): گهلا. (تَبْن): کایه
 (رِيح): هم بوىه. (وَزْد): گوله
 (بَال): نيسمى. حاله^(۳) هم دله
 (شَذَا): بوى خوشه هم (أَرَج)
 (مُفْهَجَة): رُوحه جدمعى (مُهَج)
 (شَلْجَم): شيلم. (فُجَل): تووره
 (دَانِى): نزيك. (نَائِى): دووره
 (عَرَف و نَشَر): هم بوى خوشه
 (تَمَر): ميوه. (عُنُقُود): هوشه

۱- مَيَرده زمه. نهوى له شه ودا سوار ملی ئينسان نهين. ره مزى ترس و سامناکى يه.

۲- بهلگه، نهوى شتيكى پى ثابت بکرى.

۳- بارو دُوخ و نه حوالى ئينسان.

- (عَسَل): ههنگوین. (شمع): میوه^(۱)
- (مَن): گهزویه. (کُرم): میوه^(۲)
- (خُلُو): شیرین. (مُر): تاله
- (مِجَن و جُنَّة): مهتاله^(۳)
- (دار): خانوه. (سَقَف): بانه^(۴)
- (سَطَح): سدریان. (مِشَط): شانه
- (جِدَار): دیواره. (بَیت): ماله
- (أَسَل): رمه. (تُرس): مهتاله
- (نُخاس): مسه. (رُضاص): مزه^(۵)
- (شَارِق): روزه. (سَارِق): دزه
- (هُنَّا): لیره. (ثَمَّة): لهوی
- (مَازَا تُرِیدُ؟): چیت دهوی
- (نُوزَة): قسله^(۶). (تُرَاب): گله
- (لَفَز و مُعْتَى): مهتاله^(۷)

۱- موم. ۲- داری میو.

۳- سپهر، قه‌لخان.

۴- نهو به‌شهی له‌خانووکه به‌دارو چیو یا ئاسن سه‌ر ته‌گیری.

هه‌ قور قوشم.

ع نه‌هه‌ک، واجبی که بو لابر دنی موو به‌کاری نه‌به‌ن.

۷- قسه‌یه‌که بیچ و په‌نای تیایی و زوو ئینسان نه‌یزانی.

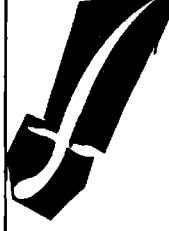

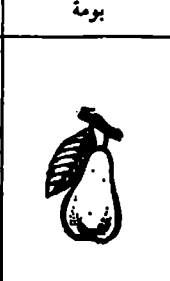

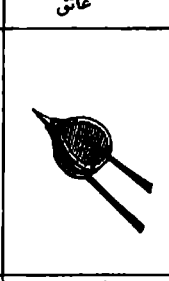

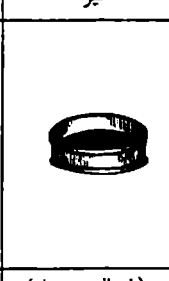
(شَجَا، شَجَن، أَسَف): حوزنه^(۱)
 (ضَائِن): مەره (مَاعِز): بزنه
 (رُفْع و قَنَاة): بىلى رمه
 (تَثْرِيْب): لۆمه (هِيْجَاء): زه مه
 (عَدِيْر): گۆلاوه. (بُزْكَة): برکه^(۲)
 (صَهْبَاء): شه راب، (خَلّ): سرکه
 (خَمْر و مُدَامَة): شه رابه
 (يَسْتِيْم): مندالى بى بابە
 (فَارِغ): خالى. (مَشْحُون): پره
 (سَلْبَلَة): كىچ. (سَلِيل): كوره
 (جِلْد و مَسْك): بىلى: پۆسته
 (عَدُوّ): دوژمن. (صَدِيق): دۆسته
 (وَاحِد): يەكە. (اِثْنَيْن): دوه
 (حَيّ): زىندوه. (مَيِّت) مردوه
 (ثَلَاثَة): سىيە. (أَرْبَعَة): چواره
 (مِائَة): سەده. (أَلْف): ھەزاره

۲- ھەوزى بېجوك

۱- خەم و خەفەت، ماتەم.

(خَمْسَةَ): پیتجہ. (سِتَّة): شہدہ
 (سَلَامٌ، خَلَاق، نَصِيب): بہدہ
 (سَبْعَةَ): ہدوتہ. (أَجْر): خشتہ
 (ثَمَانِيَةَ): بلی ہدشتہ
 (تِسْعَةَ): نوزہ. (عَشْرَ): دہ
 (خَيْرٌ): چاکہ. (شَرِير): بہدہ
 (عِشْرُونَ عَشْرِينَ): بیستہ
 (الآن و آنفاً) بیستہ
 (ثَلَاثُونَ، ثَلَاثِينَ): سیہ
 (كَشْمِش): کشمیش. (مِشْمِش): قہیسیہ
 (أَرْبَعُونَ وَ أَرْبَعِينَ): چلہ
 (كُفَيْتَ وَ هُزَار): ئیسمی بلبلہ
 (خَمْسُونَ، خَمْسِينَ): پدنجایہ
 (يَنْبُوغ) چہشمہ^(۱) (مَوْضِع): جایہ^(۲)
 (سِتُّونَ، سِتِّينَ): شہستہ
 (صَاحِي) ہوشیار. (سُكْرَان): مہستہ

				
ماعز	اسل	جدار	مشط	دار
				
ظبي، غزال، ريم	علم	وتد	هزار	شمش
				
(بقي، بعمضة)	كوب	راعي	قطع	خس
				
سيف	حرية	لبوة	ترس، درق	آجر

				
حصن	(نخل و نخيل)	بومة	شن	حسام
				
(فول، باقلاء لوبيا)	فرس	امرود، كثرى	(وعاء، عاء جراب)	عائق
				
قفيز	عدل	(قمص يراعة)	ضبح	كير
				
مقلة	صدغ	سكين	محجن	(غريال و منخل)

(سَبْعُونَ، سَبْعِينَ): هفتاد
 (وَتَد): میخه. جمه معی: (اَوْتَاد)
 (ثَمَانُونَ، ثَمَانِينَ): هشتاد
 (تَلْمِیْذ): شاگرد. (اُسْتَاذ): استاد
 (تِسْعُونَ و تِسْعِينَ): نه وه
 (عِوَج و اَوْد): که چی بود^(۱)
 (تَبْر): شووشه ی زینرو زیوه^(۲)
 (عَلَم): به یداخه هم کینوه
 (نَوْحَة و نِیَاح): گریه و زاری
 (تُخَفَّة و هَدِیَّة): دیاری
 (ظَبِی و غَزَال، رِم): ناهو
 (جَمَد): سه هزل س: کاهو
 (قَطِیع): مینگدل^(۳) (زاعی): شوانه
 (اِذَام): پیخور. (خُ): خوانه^(۴)
 (بُكَاء): گریانه. (اَلْوَح): ته خته
 (نَخْب و نَحِیب): گریه ی سخته

۲- شمشی ته لا و زیو.

۱- لاروچه وتی.

۴- پانی مهر و مالات

۳- یخ

ه سفره و نه وه ی له سر سفره دای نه تین.

(کُوبُ): گۆزه ی بئوده ستور لوله
 (بِقَ و بَعُوْضَة): مئیشوله
 (جَوَالِبِق): ئیسی جوالسه
 (تُزَس و دَرَق): چی؟ مه تاله
 (قَشُوْرَة، حَیْدَرَة): دینله شمیره
 (عَزَبَة) زهرگه: (سَیْف) شمشیره
 (حُسام): شمشیری بئرنده
 (شَنّ): کونده یه. (بَوْمَة): کونده ^(۱)
 (حَرّ): گهرمایه. (قَرّ): سهرمایه
 (تَخْل و تَخِیل): دار خورمایه
 (عَضْب و قَضِيب، باتر، جَران):
 شمیری بمران. (صَدَا): ئاواز
 (عمیق): قسوله. (عَرِض): پهانه
 (جَید): گهردنه. (عَنَاق): شانه
 (جَمْن و أَطْم): چیه؟ قه لاته
 (بُطْم): قه زوان. (خَلَعَة): خه لاته

(وَعَاء وِإِغَاء، جِرَاب): زهرفه
 (رِنَح و رِنَح و رِنَح): سهرفه
 (غَبْن): بَلَى: تیشکانه
 (مِرزود و جِرَاب): تَحْوِشْدَانَه
 (غَضَنَفَرُو اُسَامَة): شیره
 (شُجَاع و بَاسِل، بَطْل): دلیره
 (جَبَان): شه خسی ترسنوکه
 (شَهْد): ههنگوین. (دِئَس): شوکه^(۱)
 (سَنُون): زیره ههههنگوینه
 (غَبِظ و جِقْد و شَخَاء): قینه
 (عُزْمُوط و کُثْفَر): ههرمی
 (فَرَس): ئههسپه چ نییر چ می
 (وَتَر): تاقه. (شَفْع): جووته
 (جُوغان): برسی. (عُزْبَان): رووته
 (غَار): رووته. (کَنَاء): بهرگه
 (کَاسِي): پوشته. (مَنُون): مهرگه

(مِضْر و مَدِينَة كُورَة): شاره
 (مَسْجِد): مرگهوت (شوق): بازاره
 (قُول، بِاِقْلَاء، لُوييا):
 بِساقله. (خَفَر): حياء
 (جَسَد هَم جِسْنان): بهدنه
 (شُعُوب و مَنِيتَة): مردنه
 (دُوْخَان): دووکهل. (ضَبَاب): تدمه
 (شَرَر): پزيسک. (کپر): دهمه
 (کُور): کوورهيه. (نار): ناگره
 (قَلِين و خَدَاد): ئاسنگهره
 (صُوف، خوريه. وَبَر): کورکه^(۱)
 (صَدَأ): ژهنگه. (دَرَن): چلکه
 (أَخُول): خيله. (أَبْکَم): لاله
 (طِفْل و صَبِي): چی؟ منداله
 (فَسْج و طَرِيق، سَبِيل): رۄيه
 (بَلَد): شاره. (قَزِيَة): دۄيه

۱- خوری و شتر و کهرویشک، بهشم.

				
قميص	سراج	ناقية	عمامة	(طرف وبصر)
				
هذب	غذبة	هميان	حزام	مكعب
				
عصفور	سنة	ضلع	معيار	جفن
				
قدوم	كأس	سرج	اكاف	(دباء، يقطين، قرع)

				
الغنية	قادر	ابريق	كوز	فاس
				
خطاف	زرزور	قبيح، حجلة	حمامة	سنور (قط هرة)
				
ثعلب	نسر	فهد	ارنب	خفاش
				
عناق	عجل	كركي	بط	نحر

(دَزَب و لَقَم، صِرَاط): رینگه
 (مَكَّان، مَغَان، مَحَلّ): جینگه
 (ضَنیع و خَضَاجِر): که متیاره
 (أُلْجَة): دهریا. (سَاحِل): که ناره
 (سِفْلَة، غُول): بلی: حوله^(۱)
 (حَمَل، جَنین): چیه؟ روله
 (قَضَب و یرَاعَة): قامیشه
 (صَنَعَت و صَنِيعَة، حِرْفَة): پیشه
 (جَمَل): باره. (عَذَل): تاباره
 (جَبَر): عالم. (رَئِیس): سهردار
 (طَرَفَاء): گهزه (غَرَب): په لگه
 (خِلَاف): بسیم. (وَسَخ): چلکه
 (قَاطِن و ذَكَّی): زیره کسه
 (عَمُود و عِمَاد): تیره که^(۲)
 (بَرَد): تهرزه. (ثَلَج): به فره
 (مُتَائِدَة و سُفْرَة): سفره

۱- مه وجود یکی خیالی به وه کو دیو

۲- کوله کهی نامل

(غَـيـي، بَـلـيـد): كـهـوـدـهـنـه
 (إِبْـصَـار، رُؤـيَـة): دـيـدـهـنـه
 (ظَنَ): گـوـمـانـه. (فِـكـر): تـهـنـدـيـشـه
 (أَجْمَـة) هـم (غَـايَـة): بـيـشـه
 (ضَاع): رـيـهـيـه^(۱). (قـفـيـز): كـهـوـه
 (غُـمـص وَ مَنَام، سُبَات): خـهـوـه
 (بَرَد): هـم خـهـوـه هـم سـهـرـمـايـه
 (عِذْق): هـيـشـوـيـدار خـورـمـايـه
 (وَاسِع): فـهـرـهـج. (ضَيِّق): تـهـنـگـه
 (سَلَم): سـوـلـحـه (قِتَال): جـهـنـگـه
 (نَعَم): بـؤ چـوـار حـهـيـوان ناوه
 بـزـن، مـهـر، شـتـر، گـاوـه
 (غـرـيـال وَ مِثْـخَل): هـهـر دو بـيـژن
 بـهـوـهـي چـشـتـي پـي دـهـبـيژن
 (ضَحَى): چـيـه؟ چـيـشـتـيـنـگـاوـه
 (ضَحَاء): رـوژـه. (خُطـوَة): هـهـنـگـاوـه

۱- مەن، پەیمانە بە ک بوو بۆ پێوانی دەغل و دان

(مَحَبَن): گۆچانه (ظعن): كوچه
 (صَخراء): ده‌شته. (سِكَّة): كوچه
 (سَكَّان): كيرد گهر^(۱) (سِكِّين) كيرده
 (خَالِلَة): ژن. (خَالِيل): ميژده
 (صُدُغ): زولفه. (خَفْتَة): مسته^(۲)
 (عَجْلَان): چوسته. (كسلان): سسته
 (مُثَلَّة): گليته. (طَرَف و بَصَر): چاوه
 (عَمَامَة) ميژهر: (ثاقيه): كلاوه
 (قَبَاء): كه‌وايه (قَمِيص): كراسه
 (سَرَاوِيل): ده‌رپي (مِنْح): په‌لاسه^(۳)
 (مَكْعَب): چي؟ سو له. (حِزَام): پشتينه
 (هَمِيَان): هه‌مانه (وَكَاء): زاريته^(۴)
 (عَذْبَة): لفكه‌يه. (كُمَة): كلاوه
 (عِرْس و مَرَاة): ژن. (رَجُل): پياوه
 (خَصْر و خَاصِرَة): كه‌له‌كه
 (مَجْذُوم): شه‌خسي گول. (أَبْرَص): به‌له‌كه

۱- نه‌و كه‌سه‌ي كارد دروست نه‌كان

۲- مشت.

۳- به‌ره، جاجم

۴- په‌تيكه ده‌مي مه‌شكه و شتي تری پي نه‌به‌ستن

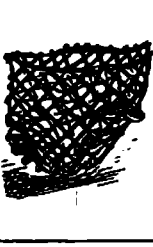
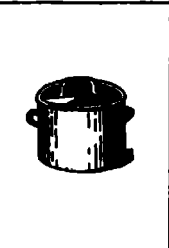

(مِصْبَاح و نَبْرَاس و سِرَاج): چرایه
 (شَقِيقَة) خوشکه. (شَقِيق): برایه
 (هُدَب) (جُنُن): پیلوه
 (سِلْعَة): کووتاله. هَم (سِلْعَة) لوه^(۱)
 (مَهْد): بیشکویه. (قِمَاط): ده سرازه^(۲)
 (مِغْيَار): ترازوو. (مِقدَار): ئەندازه
 (ضَرْب): شان ههنگوین سپی و ئەستووره
 (بَهَج و مَسْرَة و جَزَل): سِروووره
 (ضِلَع): په راسوو. (دَمَاع): ده ماغه
 (خَائِط): بیستانه. (حَدِيقه): باغه
 (جَوْهَر): گه وهه ره (لُؤْلُؤ): مرواری
 (مِنْسَاة): عهسا. (عُضْفُور): پاساری
 (غِرْبَال): بیژنگه. (مِنْخَل): هیله که
 (دَبَاء و يَقْطِین، هَم قَرَع): کووله که
 (أَكاف): کورتانه^(۳) (سَرَج) چی؟ زینه
 (عِقَار و ضَعِیْعَة): باغ و زمینه

۱- کووتال یانی قوماش. لوو: لک، جۆش، دمه‌ل.

۲- کۆپان

۳- دهس پیچن

				
ذفن	(ترياق درياق)	(خياط محيط ابرة)	جرادة	فراشر
				
سفرجن	راكب	رقان	اخاص	عبر
				
شوشب (خميس، جيش، جند، عسكر)		دابة، مطية	جضرم	زعرور
				
عندليب	سرحوب	ميرد	وحن	قنص

				
عكاز	شادن، طلاء، خشف	سمند	بغل	شبكة
				
مرجل	برمة	ابن آوى	كفله ردف	عروة
				
شفرة	شفر	طنب	سنبلة	زروع
				
طلى	ششب	نصر	سلف	عرف الديكى

(عُقَار) : شەرابە. (حان) : شەرابخانە
 (كَاس) : پىيالە. (شَامَة) : نىشانە^(۱)
 (أَشَلَّ) : دەستى شەل (أَعْرَج) : پىن لەنگە
 (نَاطِق) گۆيايە. (ضَامِت) : بىن دەنگە
 (قَدُوم) : تەشۋىيە. (قَاس) بىلى تەورە
 (يَهُودِي) : جۈە. (تَضْرَانِي) : گەورە
 (كُوز) : گۈزەيە. (إِثْرِيْق) : مەسىنە
 (خَامِض) : ترشە. (مُز) : ترش و شىرىنە
 (قِذْر) : دىزەيە. (أَثْفِيَة) : كوچكە^(۲)
 (سِنُور و قِطْ هَم ھِرَة) : كتكە^(۳)
 (خَامَة) : كۈترە. (حَجَلَة) : كەوہ
 (غَتَّ و ھَزِيل) : لەر. (سَمِين) : قەلەوہ
 (زُر زور) : رىشۋلە. (قَطَا) : كور كورە
 (خُطَاف) : پەرەسىلكە. (خُقَاش) : شەب پەرە
 (أَرْنَب) : كەرۋىشكە. (فَهْد) : ئىسمى يۈزە
 (نَشْر) : سىسارگە. (رُخَام) : پىرۋزە^(۴)

۲- بەردى كەتپانەى لەسەر دائەنن

۴- بەردىكى كەوہى قىمەتى بە

۱- خال

۳- پىيلە

(ثَغْلَبَ) : رِنسوی یه. (تَمِر) : پله نکه
 (بَطَّ) : چی؟ قازه. (كُرْكِي) : قوله نکه
 (عَجَلَ) : گویره که. (عَنَاق) : چوشتیره^(۱)
 (اضْطَبِلَ الدَّوَاب) : ناوی پشستیره^(۲)
 (سُكِرَ) : مهستی یه. (اِغْنَاء) : بی هوشی
 (تَرَح) : بی که یفی. (فَرَح) : که یف خوشی
 (كَلِيل) : شمشیری دهم پانی کوله
 (فَرَّاش) : په پووله. (جَرَادَة) : کوله
 (خِنَاط و مَخِيط و اِنْرَة) : دهرزیه
 (قَانِي) : چی؟ سووره. (خَضْرَة) : سه وزیه
 (جَمْرَة) : پشکویه^(۳) (فَحْم) : خه لووزه
 (غُبَار و قَتَام و قَثَم) : چی؟ توزه
 (خَشِيَة و فَرَق هَم خَوْف و وَجَل) :
 (شَفَق) : ترسانه ههم (جُبْن و فَشَل)
 (تَسْزِاق و دِرِاق) : ههر دو تریاکه
 (حَنَك) : مه لا شوو^(۴) (دَقَن) : چه ناکه

۱- چتیر، به چکه بزَن.

۲- جیگای به خینو کردنی ته سپ و چاره وی

۳- سکل.
 ۴- عاسمانه ی دهم.

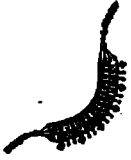

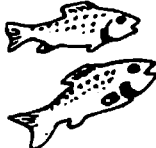

(أَقْطَعُ): يەك دەستە. (أَغُورُ): يەك چاۋە
 (دېنار): ئالتونە. (نَقْد): دەرۋە^(۱)
 (مَطْرُوعَيْث، جَوْد و حَيَا): بارانە
 (خَرِيف): پايىزە. (شِثَاء): زىستانە
 (صَيْف و قَيْظ): ھاۋىن. (زَبِيع): بەھارە
 (بَاطِن): پەنھانە. (ظَاهِر): ديارە
 (قِرْطَاس): قاقەزە. (وَزَق): چى؟ پەدرە
 (صَرَصَن): باي سەختە (رُخَام) مەدر مەدرە
 (عَبْهَر): نىرگىس ھەم يا سەمىنە
 (مُسْلِم): مۇسۇلمان. (زَنْدِيق): بىي دىنە
 (إِجْاص) ھەلوۋزە. (رُثْمان): ھەنارە
 (مُاشى) رۇيىندە. (زَاكِب): سوارە
 (سَفَرَجَل): بەھى. (زُغْرُور) گۆۋزە
 (جِصْرِم) بەرسىلە^(۲) (زَبِيب): مېۋە
 (دَابَّة و مَطِيَّة): ئېسىمى ۋوللاخە
 (شَوْشَب): دۈپشكە. (ثُقْبَة): سۇراخە

(يَمِين وَحَلْف و قَسَم): سوينده
 (وَعَظ و نَصِيحَة و مَوْعِظَة): پدنده
 (دَبُّور): ره شه با. (شِمَال): شه ماله
 (شَخْذو مَسْئَلَة و سُؤَالَ): سواله
 (خَرْف): سواله له ت. (شَخَاذ): سوالكه ره
 (خَمِيس و جَيْش و جُنْد و عَشْكِر): له شكره
 (خَرَز): موروه. (أُخْجِيَة): مه ته دل
 (آدُر): شه خسي قور (أَفْرَع): چي؟ كه چهل
 (قَنْص): نه چيره. (وَهَق): كه مهنده
 (مِرْزُود): كلچيره^(۱) (مِبرْد): بريدنده
 (صَايْد): نه چيره. (جِبالَة): داوه
 (جَارِي): ره وانسه. (زَاكِد): وه ستاوه
 (سُزْحُوب) مایني كلک درنزه
 (فَامُوس): ده ریايه. (عَمَرَة): گيژه^(۲)
 (تَثَاؤُب): باویشک. (عُطَّاس): پژمینه
 (خَضْرَاء): ئاسمان. (غَبْرَاء): زه مینه

۲- هکیزی دریا.

۱- میله‌ی چاو ره شتن.

				
فارس	قرد، شف	سود	سمسم	نمل
				
شيل	لبوة	شوخی	صارخ	(صلصل فاخته)
				
ضيب	سندان	مقمة	اړز	سج
				
قرمة	عنود	ضرع	مسواك	فونفل

				
عقرب	محل	حداة	يعقوب	نقل
				
بدر	مسم	فب	رثش	طوف
				
شبر	بوسع	سكة	غنن	
				
دلة	نور	(ضفدع، نقامة)	نفا	كوزورة

(عَنْدَلِيب): بولبول. (تُولُول): بالوکه
 (طَلَّ): چی؟ بارانی خه فیف و سووکه
 (صَنِيب هَمْ صَوْب و وَدَق): بارانه
 (شَبَكَة): داوه. (غَارَة): تالانه
 (وَابِل): بارانیکه قه تره گه وره
 بباری به سهخت (وَبِل): به و ته وره
 (بَقْل): ئیستره^(۱) چاره وی: (سَمَنْد)
 (شَرَف): بله ندی هم جینگه ی بله ند
 (شَادِن و طَلَاء و خَشَف): یتچوه ناسکه
 (نَاعِم و مُشْرِف): نهرم و ناسکه
 (صِهْر): زاوایه. (خَتَن): خه زووره
 (مَلِک): پاشایه. (مَغْزُول): مازوره^(۲)
 (طَوِيل): درنژه. (قَصِير): کوتایه
 (عُكَّاز): وه کازه. (عَصَا): عاسایه
 (زُجَاج): شیشه یه. (عُرْوَة): ده ستووه
 (مِخْدَع): خه زینه. (کَنْدُج): که ندوه

۱. ئیستره حیوانیکه بۆ بارکیشان و سواری له جووت بونی نیره کهر و ماین

په یدا هه یی خوی زک و زانا کا ۲. له سه رکار لاهراو.

(کَـفَل و رَدَف): ئیسمی که فده
 (هـم اِئـن آوی): ئیسمی چه فده
 (بُـزْمَة): دیزه یه. (مِـزَجَل): مه نجه له
 (زَزَع): تووی چناو. (سُـنْبَلَة): گوله
 (تَـاچِر): بازارگان. (طَـائِر): په رنده
 (مِـیـزَاب): پلووسکه. (سَـاِـرِح): چه رنده
 (مِـکْـحَلَة): کلدان. (کُـخَل): چی؟ کله
 (أُـثْمَد): سورمه یه. (قَـفَا): پشت مله
 (وَلُود): زاینده. (عَـقِـیم): نه زوکه
 (زُکَّام): هه لامه ت. (سُـعَال): چی؟ کوکه
 (أُـجَاج): ئاوی تال. (عُذْب): ئاو خوشه
 (قَـرَاح): ئاوی ساف. (إِشْرَب): بینوشه
 (زَلال): ئاویکه ساردو خوش و ساف
 خوش ره وله گه روو. (طُنْب): چی؟ ته ناف
 (سِلْسِل و سِلْسَال): ئاوی خوش و سارد
 (شَفَر): پیلوه.^(۱) (شَفَرَة): یه عنی کارد

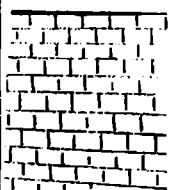
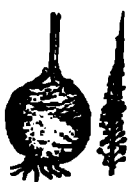
۱- پیلو: جیگای سهوز بوونی برژانگ

(حَجِي، نَهْيَة، حِجْر، لُب)؛ عه قله
 (ضِدّ) موخاليفه. (ضِدّ و نِدّ) مِثْلَه
 (شُهْد و سُهاد و أَرْق)؛ بِنِ خه وى
 (نَاجِل)؛ لا غرى. (سَمِين) قه له وى
 (عَمَامَة)؛ هه و ره. (وَكُف)؛ دَلْوَه
 (عُرْف)؛ عه تايه. (عُرْفُ الدِّيَك) پَوَه
 (ئَمْلان، نَشوان) مه ستي شه رابه
 (سَلَاقَة)؛ شه راب. (شِوَاء) كه بابَه
 (جَزْبَال)؛ شه رابه. (عَجِين) هه ويره
 (مُثْرَى)؛ ده وله مهند. (صَغْلُوكى) فه قيره
 گالته دى چاو ئيسىمى: (حَدَقَة)
 به شۆرباي گوستين ده لَيْن (مَرَقَة)
 (سُلْف)؛ بِيئچوه كه و. (شَبْوَة)؛ دو و پشكه
 (شَضْر)؛ بِيئچوه ئاسك (صُؤَابَة)؛ رَشكه
 (شَبِشَب)؛ گاي پيره (صُوار)؛ گاهه له
 (سُلْك)؛ بِيئچوه كه و (طَلَى) كارزه له
 (سُفْسَمَة)؛ ئيسمه بۆ ميرووله دى سوور
 (سَفْسَم)؛ رِيوى يه. (سَمُور)؛ چى؟ سه مۆر

(سِنط و سِلک) : چیه؟ رشته‌ی مرواری
 (تَئِن) : بۆگه‌نه. (غَائِط) : مرداری^(۱)
 (قَتَّاص و صَائِد) : نه‌چیره‌وانه
 (زَفِط) : هه‌ر له‌سی هه‌تا نو‌یانه
 (ضَخْضَاح) : ته‌نکاوه. (قُزط) : گواره
 (فَارِس) : به‌کوردی ئه‌سپ سواره
 (صُلُصْل و فَاخْتَة) : کۆتره‌باریکه
 (عَاسِق و دَاجِی) : شه‌وی تاریکه
 (ضَارِخ) : که‌له‌شیر. (شَوخَة) : کۆلاره
 (لَبَنَة) : دی‌له‌شیر. (شَنْف) : گواره
 (شَبَل) : به‌چکه‌شیر. (سَبْع) : درنده
 (لَفْوَ) : هه‌لۆیه. (قَاطِع) : برنده
 (اَوَز) : مراوی. (شَفْواء) : هه‌لۆیه
 (وَطْب) : مه‌شکه‌یه. (مَخِیض) : چی؟ دۆیه
 (حُلْم و عَقْل) : خه‌وه‌هه‌م ئیحتیلامه
 (عَتِیق) : ئازاده. (رَقِیق) : غولامه

۱- جیگای هه‌یوانی مردارۆ بوو، جی خه‌وش و خال، مه‌سته‌راح

				
ايل	كنانة	غمدة	جدى	وعل
				
كوة	منف	جزر	(طلح، قراد)	توت
				
وتر	سوار	دخنة	بز	حلمة
				
سبحة	(دواة محبرة)	غداف	غراب	قتل

				
لجام	(حبیب رقی دیسی)	فک	میغزل	طاقه
				
		سمار	حائط	عنصل

(وَصِيف وَصِيفَة): عەبدو جارىه
 (صَبِر): تۆ بلى تالى شارىيه^(۱)
 (تَمَر): قەسپە (رُطْب): خورمايه
 (جَلِيد): سىنخواره^(۲) (صَرْد): سەرمایه
 (مَقْمَعَة): چەكوش. (سَنَدَان): سەندانە
 (قَزْث): سىنخورە^(۳) (سَلَى): پەزدانە^(۴)
 (بَغْرَة): پشكەلە. (رَوْث): شياكە
 (قَرَنْقُل): مېخەك: (مِسْوَاك): سىواكە
 (دَر) چى؟ شىرە. (ضَرَع): گوانە
 (تَوْتَمَة و تَوَام): بلى دوانە
 (خَائِك و خَائِك): نىسمى جۆلايه
 (آئِك): قەلايى^(۵) (فولاد): پۆلايه
 (زَمْهَرِير): مانگى سەختى سەرمایه
 (هَجِير): نىوهرۆى سەختى گەرمایه

۱-گياپە كە لە سەمەرە كەى دەرماتىك زەردەرەنگ دروست ئەكەن تامى تالە، بۆ
 دەرمانى مەعیدە و لا بردنى كرم بە كارى ئەبەن
 ۲-سەهۆل، یەخ
 ۳-هەتەر مادامى لە ناو ئەشەقە مە دابى.
 ۴-رەحمە، مەندال دان.
 ۵-سورب.

(فَقْر و عُذْم و إِقْلَال) : فاقه^۱
 (عَثُود) : کارژه له. (سَلَوِي) : شىلاقه
 (قُرْبَة) : تاعده ته. (قُرْبَة) : کونده يه
 (رَمَق) : دوا گيان. (عَبْد) : بهنده يه
 (عُكْنَة) : لَوچى سىک له بهر قه لهوى
 (نَجْد) : جى يى بلند. (وَهْدَة) : جى يى نهوى
 (مِکْئَال) : ربه يه. (مِيزَان) : ترازوو
 (أَبَقْع) : هه م ته يره هه م سه گى بازوو
 (قُنْفُذ) : زىژکه. (يَعْقُوب) : کهوى نير
 (سَمِيدَع و سَبِيد) : گورگ و نييره
 (مُذْلَهْم) : تاريک. (غَنِيَهَب) : تاريکه
 (غَلِيْظ) : نه ستووره. (رَقِيْق) : باريکه

۱- فاقه: هه ژارى، نه بوونى، کهم شتى

۲- ههنگوين. هه رشيکى خوش، وه ناوى بالنده يیکه به فارسى پى ته لين:

بلدرچين

قه طعه يه كي تر له به حری رهمل

فاعلات، فاعلات، فاعلات

(خَدَاة) : کۆلاره. (اغیاء) : ماندگی

(سَخَلَة) : به رخه. (جُلّ) : جله. (سِدْرَة) : که نار

(باب) : دهرگا (عِقْد) : گهردهن به ندی دورر

(طِرَف) : جوانوو. (زَرّ) : دوگمه. (طاق) : تار

(سِقْط) : بال. (ریش) : پهر. (زَق) : مه شکه یه

(جِبْفَة) : لاشه. (نَحْي) : خيگه. (عَدّ) : شومار

(خَنِيل) : جمع اَسبها و سواره ها

(کَنيل) : پیوان (وَزَن) : کیشان. (فَكَ) : زار^(۱)

(تَوْب) : جامه. (سِتر) : هدم (سُدل) و (سَخف)

هدم (کَنف) : پهرده بود. (ضَبّ) : سوسمار

(أُسْر) : میزگیران. (سَمْسِم) : کونجی یه

(قِطَف) : بهر، (مُثْمِر) : دره ختی میوه دار

(مَهْمَة) (وَفَر) (وَفَاذَة) هدم (فَلَاة)

(دَوّ) و (دَوِيَة) : بیابان. (شُوك) : خار

۱- زار: دهم.

(خَطْب): کاري گه وړه. (يَتَذَر) هدم (جَرِين)
 نام خرمن. (فَوْج) پؤل. (أَمْر) کار
 وه ختی نیواره: (عَشِيَّة) هدم (أَصِيل)
 (فَوْق) ژوور. (تَحْتَ) ژیر چه پ (يَسَار)
 چه پ: (شِمَال) پلش: (قُدَام) و (أَمَام)
 پشت: (وَرَاء) و (خَلْف) دان. همسايه: (جَار)
 (أَجَنَبِي) بيگانه. (جُذْرِي) ناوله
 (غِضَن) هدم (فَرْع) و (فَتَن) چی؟ شاخی دار
 (سَمَكَة) ماهی است (يَرْبُوع) رزق
 (مِغْبَلَة) په يکاني پان. (تَسْنِين) مار
 (كُزْبَرَة) گورنيز. ^(۱) (نَادِي) مه جلیسه
 (سِرّ) په نهان. (عَلَن) چی؟ ناشکار
 (أَيِّن) له کوی: (مَنْ) کی یه؟ (أَيَّان) کدی؟
 (إِنْ) نه گهر (مَا پچی؟) (مَتَى) کدی (سَمَنَاز)
 (فَنِيء و ظِلْلٌ) چی؟ سینه ره
 (فَاكِهَة) میوه بود (قِثَاء) خه یار

۱. گیاهه کی به کساله به، گولی سپی و چه تری هه به به کالی و به کولاوی
 نه خوریت، توهه که یشی بون خوشه

(ضِفْدَغ و نَفَاقَة): بِسَوْقِه. (تُور): گاو
 (نَخْنُ): نَیْمِه (أَنْتَ): تُو (دُلْبَة): چنار
 (جِزْب، سِرْب، طَائِفَة، فِرْقَة): گروهِ
 (مَرَّتَیْن) (مَرَّة): یه کبار و دوبار
 (طُود): کِنُوِه. (قُلَّة): و (قُنَّة): فوقی کِنُو
 (أَمْسِ): دَوِیْنِ (عَام بَارِح): سالی پار
 (صَوْمِعَة): مِه عېدی نه صرانیان
 هَم هه لَوِیه. (مَزِیع) و (مَنْزِل): هه وار
 (حَبَّةُ الْخَضْرَاء): بِلِی قه زوان بود
 (وَعْل): نِیْره بزنی کِنُوِ (جَدِی): کار
 (غَمْد): کِیلانِه. (کِثَانَة) جه عبه کیش^(۱)
 (سَمْرَة): چی؟ داری خاردار (کَهْف): غار

قه طعه یه کی تر له به حری سه ریع
 (أَیْل): بزنه کِنُوِ نِیْره. (صَوْت): ده ننگ
 (تُوت): تُووه. (شَیْمَة): خوه^(۲) (لُون): ره ننگ

۱- جه عبه کیش جه عبه یه که له پست یا له دار دروست کراوه له زمانی زوودا

۲- ته خلاق.

تیریان تی ته خست

(زَوْج) بود شوهر. (زَوْجَة): ژنه
 (طَلَحُ) و (قُرَاد): است به کوردی گه نه
 (مُئِنَّة و أَمْنِيَّة): چیه؟ ناره زوو
 (خِرَز): دروون^(۱) (خَنِط): باشد ده زوو
 چيست (جَزَر): گتیزه^(۲) (مِنْسَف): شده نه
 (رَفَ): ره فهدیه. (كُوَّة): چیه؟ ره وزه نه
 (دَفْع و مِذْمَع، عَبْرَة): فرمیسک
 (عَبْرَة): عهد جب^(۳) چيست. (شَرَاة): پزيسک
 (تَدِي): مدمک. (حُلْمَة): گوی مدمک
 (قَبِيح) که وه^(۴) (قَفَر): (غَوْر): چی؟ ته ک
 (بُرَ): گه نمه. (دُخْنَة): هه رزنه^(۵)
 (بِرَ): چیه؟ ئیحسان. (سِوَار): باز نه

۲- هه ويچ

۱- دوورين

۳- ته عه جوب، سه سورمان

۴- بالداريکی مه عروف و به ناو بانگه، که وی کويستان.
 هه گال.

(قه تعه به کی تر له به حری ره مل)

(وَتَزَّ): زئی. (وَطَّرَ): حاجت^(۱) (تَقَى) می‌شک

(لَبَاء): زه کی فرو^(۲) (أَنْفَخَ) فریشک^(۳)

(هِرَمَ): پیری. (شَنِيبَ): مووی سفید

(رَجَاء، أَمَل هَم أَمَل): ئومید

(هَلَعَ): هدم (شَرَه): حیرصه. (قُمَل): گدنه

(جَمِيل و بَهِي): خوب. (ثُقْبَة): کونه

(سَرَى): رفتن شب. (جَلَى): روشن است

(خَفَى) ون^(۴) (خَمِيسَ) ای پسر قشون است^(۵)

(قه تعه به کی تر له وه زنی ره قص)

(زَار زَنَير): ده‌نگی شی‌ره

(زَيَّان): چیه؟ تیراوی نیره

۱- نیاز، تازه زوو. ۲- شیری حیوانی تازه زاو

۳- هه‌ولین شیری حیوانی تازه زاو، هه‌وینی په‌نیر

۴- گ‌ووم بوو، شاراوه. ۵- له شکر، سوپای ولات

(رَیَا): مئی به. (ذَیْل): داویننه
 (غَذ): صبحه به. (أَمْسِ دَویننه)
 (حَصَى): چیه؟ به ردی بجوک
 (أَتُوك): نه حمه قه، جه معیچی: (تُوك)
 (غُرَاب و غُدَاف): قه له ره شه
 (تُون): ماسیه. (ذَامِس): ره شه
 (نَاحِل و نَحِیل و ضَامِر): له ره
 (حَمَّاءَ): چیه ره شه قوره
 (عُنْطَل): پیازه خووگانه
 (مَنْهَل) چه شمه. (مَعْدَن): كانه
 (دَوَاة و مِخْبَرَة): دهوینته^(۱)
 (كُمِيت): بلی نه سپی کویته^(۲)
 (رَمَاد): چیه؟ خو له می شه
 (رَمَد): به کوردی چاویشه
 (أَزَمَد و رَمَدَاء) چاوئیشاوه
 ثانی ژنه نه وهل پیاوه

۱- موره كه ف.

۲- نه سپك كه به نگی سوری مه یله و تاریك بی.

(جَامِد): وشكه (ضَخْم): نه ستوره
 (نَبَاح): وهره. (عَوَاء): لووره
 (عَائِل): فه قیرو موحتاجه
 (نَهَب): چیه؟ ته دخت و تاراجه ^(۱)
 (سُبْحَة): ته زیبح (صَرَّ): بای سهخته
 (نَيَّ): چی؟ کاله: ^(۲) (نَصِيح): پوخته
 (مَارِن): چیه؟ نه رمدی گوی یه
 (عَشَاء): ته عامی شه وی یه ^(۳)
 (غَدَاء): ته عامی صوبیحه
 (نَعَم، أَجَل، جَیْر): وه یه
 (أَيَّ: وَالله): وایسه به خودا
 (غَزَل): ریسبه (طَاقَة): هودا ^(۴)
 (بُخَار): هه لمه: (عَجَاج): توزه
 (مَلَوْن): چی؟ شه وو روزه
 (مِغْزَل): ته شی هدم خدره که ^(۵)
 (فَنَك): به کوردی ده لسه که

۱- تالان.
 ۲- کال نه کولیو. پوخته کولاو
 ۳- شام، نانی ټیواره.
 ۴- کلاه، کلزله بهن، گله ده زوو
 ۵- چهرخی بهن پرستن

(جَبْر وِ مِ دَا د): مەره کە به
 (حَـضَر و مَنزِلَة): مەرتەبه
 (حَبِيب و رَقِي و دِئِسی): شوتی
 (حَئِشوم): چی لای ژوری لووتی
 (صَحاح و صَحیح): ساغ و درست
 (مَقْطُوع): براو. (مَوْصُول): پە یوه ست
 (صَدِید): کیمه (وَرَم): ئاماس
 (شَجی): مەحزون (خَافی): پێخواس
 (لِجَام): له غاو. (خِطَام): هەوسار
 (زَاكِب): بَلَن و شتر سوار
 (مِشْكَاة): تاقینکه بی کولین
 (تَجِیع و دَم): بە خوین دەلین
 (عِئنان): چیه؟ دەسته جلهوه
 (مُقْمِر): شەوی مانگە شەوه
 (نِساری): ئەو کە سەبه شەو دەرۆ
 (رُقْعَة، خَرْقَة): هەر دوو پەرۆ
 (غَالی): گران (رَخِیص): هەرزان
 (غَالِم): دانا. (جَاهِل): نەزان

(مَدَرَ: کَلَوُ^(۱)) (أَقَطَ): کەشکە
 (جَافٌ وَ جَامِدٌ): بَلَى و شکە
 (شُور): شورایە^(۲) (خَائِطٌ): حەسارە
 (جَدِیثٌ): سوخەن (مِشمار): بزمارە
 (جَدِیدٌ): تازە. (قَدِیمٌ): کۆنە
 (مَشْحُونٌ): پەرە (دُفِنَ): روژنە

(الباب الثاني في ترجمة الافعال)

بابی دووهم له وه دگیرانی فیه له کان دا

(سَبَقَ): پێشکەوت. (نَظَرَ): روانی
 أَخَذَ: گرتی. (أَكَلَ): خواری
 (ظَهَرَ، لَاحَ، بَدَأَ): دەرکەت
 (عَرِفَ): ناسی. (بَعَثَ): ناردی
 (مَدَحَ): وه صفی به چاکە ی کرد
 (طَعَنَ): هاری. (عَجَنَ): شیلای
 (كَعَلَ): رهشتی. (وَهَبَ): به خشی
 (فَعَلَ): کردی. - حَرَثَ): کێلای

۲- حەساری دەوری شار.

۱- کَلَوُ خاک،

(رَكِبَ): سوار بوو (عَلِمَ): زانی
 (رَخَضَ وَ غَسَلَ): بلن شوشتی^(۱)
 (سَمِعَ): بیستی. (فَشَلَ): ترسا
 (مَنَعَ): نه یهیشت. (قَتَلَ): کوشتی
 (فَقِهَ): زانی. (نَحِتَ): تاشی
 (ضَرَبَ): لږی دا. (کَتَبَ): نووسی
 (عَزُرَ): زور بوو. (نَزُرَ): گهم بوو
 (جَذَبَ): کیشای. (سَأَلَ): پرسى
 (صَعَبَ): سهخت بوو. (سَهَلَ): ئاسان
 (بَسَطَ): رای خست. (غَزَلَ): رستی
 (سَقَلَ): کوکی. (فَزَعَ): ترسا
 (رَقَمَ): نووسی. (عَقَدَ): بهستی
 (کَثُرَ): زور بوو. (قَلَّ): گهم بوو
 (ذَرَعَ): پیوای. (زَرَعَ): چاندى
 (کَسَحَ): مالی (عَمِلَ): کردی
 (دَرَأَ): زانی (قَرَأَ): خویتدی

(تَبَعَ) : دواى كهوت. (خَلَعَ) : دای كهند
 (كَنَّسَ) : مالی. (حَلَبَ) : دوشی
 (رَأَى) : نُسوارِی. (وَجِلَ) : ترسا
 (طَعِمَ) : خواردی. (شَرِبَ) : نوشی
 (جَعَلَ) : گِیرای. (أَبَى) : نه یهشت
 (قَدِمَ) : هاتو. (قَطَعَ) : بری
 (عَذَلَ) : هم (لَامَ) : لومه ی کرد
 (لَخَا) : ایضاً. (نَهَضَ) : هستا
 (قَعَدَ) : دانِیشت. (جَلَسَ) : ایضاً
 (عَبَرَ) : رابورد. (وَقَفَ) : وهستا

تهواو بوو